

MIĘSO (819) *sb n*

mięso (784), **mieso** (12), **mięss** (13), **miesso** (10); *mięso*: *mieso Murm* (9 : 3), *KromRozm II* (3:1), *BielKron* (55:5), *Mącz* (53:2); *mięso* : *mięss ZapWar* (2:2), *StrykKron* (2:1); *mięso* : *mieso* : *mięss* : *miesso LibMal* (5:1:8:1); *mięss*: *miesso Calep* (2:9).

o oraz e jasne.

sg *N* *mięso* (213). ◇ *G* *mięsa* (269). ◇ *D* *mięsu* (7). ◇ *A* *mięso* (241). ◇ *N a.* *A* *mięso* (1). ◇ *I* *mięsem* (39); -em (2), -(e)m (37). ◇ *L* *mięsie* (31). ◇ *pl N* *mięsa* (4). ◇ *G* *miąg* (3). ◇ *A* *mięsa* (9). ◇ *I* *mięsy* (1). ◇ sg *G a.* *pl A* *mięsa* (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Miękkie części organizmu ludzkiego i zwierzęcego (w użyciach nie zaliczonych do podgrup – głównie ludzkiego); ciało w odróżnieniu od kości; niekiedy to, co jest pod skórą, wnętrzości; caro Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn; viscus Murm, Mącz, Calep; corpus Cn (817) : BierEz H3; iż go tako w ten czas byli vbili/ iże wffytka fkora była sie s niego zlupila/ aż ij mięfo od fkory bylo odewftalo. OpecŻyw 126v, 126v; Viscus, Fleiřh vnd alles fo vnder der haut begriffen iřt an diebein. Wffytko myęfo co kolwyek pod skorąm ieft. Murm, 48, 160; Mymer¹ 42; Mięfo w ranach narořcić. FalZioł [*3], I 5b, 69c, 114a, 126c, II 22v (13); Czemu wloři albo fierć v inřzych zwierząt tilko z łamey fkory wyrařtaią, gdyż v człowieka z mięła prawie przez fkore wychodzą. GlabGad A7v; CZemu ięzik ma w łobie pori, to ieft dziurkowati ieft wřzytek á rzadki, więcey niżli inřze mięfo. GlabGad C4v, A7, A7v, Ev, F, H4 (14); BielKom C7v, E5v; RejZwierz 129v; dam do tych koři żyły y vrořczę mięfo ná nich BielKron 96, 452; Mącz 39a, 66b, 146b, 156c, 331a, 410c, 499c; Popioł theż z koři/ głowy plá wřciękiego/ gdy s niey mięfo dobrze ogniło/ z oliwą go rozmieřzawřzy/ w vcho nálać/ w ono po ktorey řtronie ząb boli. SienLek 77, 89v [2 r.], 130v [2 r.], 131, 147, 171v, 182v, Vuu3; HistRzym 63v [2 r.], 64, 64v; Muřiř tho zeznáć káždy/żec ćiała ónego ku iedżeniu nie dawał: w kthóрым řiedział/ w kthóрым mówił/ kthóрым łamał chlėb/ wřiawřzy/ mówię ćieleřnie/ grubie/ w mięřie. BiałKat 268v, 268v; SkarŻyw 226, 363, 580; Calep 166b, 260a, 1129b.*

mięso czyje [w tym: pron poss (2), G pron (2), ai (1)] (5): FalZioł IV 34d; GlabGad Iv, K6v; tedy wymłocę mięfo wáłze ćierniem řpuřczey y ořtem. BudBib Iudic 8/7; Tedy go porwano y ćiągniono ná kátowniey/ y mięfo iego tárgano ářz do koři SkarŻyw 441.

W połączeniu z określeniem miejsca w ciele lub organu wewnętrznego [w tym: około czego (3), ai (2), czego (1), w czym (1)] (7): Mięfo około zębów řcięcza. FalZioł †5a, I [115²]a, II 3b; Czemu mięfo w řerczu ieft łuche á mnieyřze łamo w łobie, niżli inřzego ciała mięfo. GlabGad E3v, E5, E7.

W połączeniach szeregowych (3): LibMal 1544/89 [2 r.]; które [ciała nasze] ćiała prawdziwego páńłkiego y krwi vżywáią? takowého ćiała y krwi: które ieft z diřpoliciey człowieczey/ wedle człowieka/ to ieft/ zmięřza [!]/ z żył/ y z koři BiałKat 276.

W przeciwstawieniu: »koř ... mięso« (1): Torus item, Mięřiřte ćiało gdzie máło koři á wiele mięła. Mącz 460a.

W charakterystycznych połączeniach: mięso odewstaje, ogniło, pada (opadło) (5), (za)rořcie (2), rozpędza się; mięsa narořło (2); odewstanie mięsa, moszczenie; mięso goić, křsać, mnożyć, odrzazywać, przepalać, (na)rořcić (narořczać, urořcić) (8), strawić (trawiący) (2), řcięczać (2), targać, wygryzać,

wymłocić; błony od mięsa oddzierać; mięso ciężkie, czarne, człowiecze, mięszce, miękkie, psie, rzadkie, suche, twarde, wątrobnne, wierzchnie, wewnętrzne, żołądkowe; mięso w ciele, w sercu, około zębów (3); sztuczka mięsa.

Wyrażenia: »jako na wroblowej goleni mięsa« = *bardzo mało* (1): máyá yey [cnoty] ták wiele yáko ná wroblowej goleni myęfá *GliczKsiąż* H6v.

»żyłowate mięso« = *mięśnie, muskuły* (1): Musculi, Myfzki w ciele á w członkach człowieczich/ to yeft żyłowáte mięfo. *Mącz* 238b.

Szeregi: »mięso (albo) i ciało« [szyk 1:1] (2): Theż korzeń ziele domowey Liliey/ ieft dobry ku wrofczeniu mięfá/ albo ciała w ranach z złych kroft *FalZioł* I 72a; *SienLek* Vuuv. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.; w połączeniach niewspółrzędnych 8 r.].

»mięso i kości« (1): Ten pewnie/ iż ciało z mięfá y z kości przez zámknione drzwi y mury y drzewá wnióft. *SkarKaz* 204b. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.; w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego 8 r.].

»mięso i skora« [szyk 1:1] (2): *FalZioł* V 101; *Redivia*, [...] Odwítanie skóry y mięfá od páznokci. *Mącz* 349a. [Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.; w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego 7 r.].

»i z mięsem, i z skorą; i z mięsem, i z piory« = *w całości* (1;1): *RejZwierz* 67v; O nędzny świecki Pawie y z mięsem y s piory/ Iuż leżyfz ofkubiony/ drudzy cie drą s skóry. *RejWiz* 84.

W przen [czyje] (1) : á ták wiáfwy mu [*Antychrystowi*] obroku/ nie innego nie czynią/ iedno mięfo iego niłzczą/ áby fchudnáfwy nie wierzgał. *NiemObr* 164.

Przen: Istota cielesna (1) :

Szereg: »mięso i ciało« (1): Poniewáfz gniew iego óstre żelázo: á my mięfo y ciało przed frogością fię iego y mocą niezoftoim. *SkarŻyw* 114.

a. *O tkankach patologicznych* (61) : *FalZioł* V 112a; *Scirrum σκι'ρ'ρον* Twarde mięfo ktore męzcziźnie pod czás w brzuch rofcie/ kra niektórzi zowá. *Mącz* 373c, 328d.

W charakterystycznych połączeniach: mięso (prze-, u)roście (wyrasta) (7); mięso [jakie] goić, (wy)gubić (3), niszczyć (2), posypować (zasypować) (4), spędzać, tracić, trawić (7), wygryzać (gryźć) (5), wyjadać (2), wykorzeniać, wysuszać, zdejmować, zganiać (wyganiać) (3); namazować na mięso, przyłożyć.

Wyrażenie: »mięso zbytne, narosłe« = *narosł* (2:1): *FalZioł* IV 40d; Iefliby mięfo zbytne chćiało rość/ przykłáday ná to chuftę fuchą *SienLek* 147v; *Oczko* 14v.

Zestawienia: »dziwe mięso« = *tkanka mięsna narastájca w jątrzących się ranach, dzika narosł* [szyk 31:4] (35): I też tho lekarftwo ieft dobre na rany wyfufzaiąc ie y mięfo dziwe trawiąc á fpądzaiąc *FalZioł* I 20b, [*2]a, I 10c, 13a, 33c, 62a (15); *SienLek* 147v, 148, 150v, 158 źp, 158 (20).

»złe, (z)gniłe (a. zagniłe), martwe (a. zmartwiałe), niedobre, odrętwiałe mięso« [w tym: z(a)gniłe a złe itp. (5)] = *gangrena; gangraena* *Murm*, *Mymer*¹, *BartBydg*, *Mącz*; *caro mortua* *BartBydg*, *Mącz*; *caro mortua* *Murm*; *morticina caro* *Mącz* [szyk 11:10] (11:7:6:1:1): *Murm* 78; *Mymer*¹ 39; *BartBydg* 22, 63; Proch tego ziele martwe mięfo albo dzive mięfo wnątrz trawi á zwáfzca mięfo martwe ktore bywa w fiętułach trawi *FalZioł* I 10c; Wodka przeciw złemu mięfu/ ktore fię w włćiech mnoży z

francze *FalZioł* II 20d, *c, I 10c, 22d, 46c, 67c (15); Gangrena caro emortua, Zgniłe/ odrętwiałe albo zmartwiiałe mięso/ niektórzi zową Rák chorobę. *Mącz* 142c, 232c.

b. Części zabitych zwierząt rzeźnych, dziczyzny, ptactwa, ryb i innych stworzeń, niekiedy też ludzi, o przeznaczeniu głównie jadalnym, rzadziej rytualnym lub medycznym; potrawy sporządzone z tych części, w użyciach bez przydawki charakteryzującej: głównie mięso zwierząt i drobiu w odróżnieniu od ryb; *carnes* (a. *caro*) *Murm*, *Mymer*¹, *Miech*, *Vulg*, *HistAl*, *PolAnt*, *Mącz*, *Modrz*, *JanStat* (660) : *BierEz* Gv [2 r.], G2, H3 [2 r.], I2, I4v [5 r.] (19); *ZapWar* 1529 nr 2357; ielt dobra ćwikła gdy ią wwarzyłz w mięsie. *FalZioł* I 20a, [*3]a, I 17b, d, 24c, 37d (31); *BielŻyw* 123; *GlabGad* E3v, G3, G6v, H2v, H3 żp (16); Azali by był kto ták śfalony aby rozumiał iż bog potrzebuie pokarmu z mięśá vczynione⁸⁰/ albo pićia ze krwi. *RejPs* 75; *LibMal* 1543/67v [2 r.], 1548/141, 147v, 1552/172; izali nie ták wilcy czynią/ ktorzy gdy nie mogą być mięsem náfyceni/ z głodu fie ziemią náfycáią. *HistAl* K3, M5 [2 r.]; owoten o mięśo niedbá/ ci od mléczna abo od ryb niezdrzwi *MurzNT* 13v, 13v; *KromRozm III* E5v; *LubPs* R6; *KrowObr* 97v, Ss3v; *RejWiz* 13v, 84; *Leop Num* 11/4, 13 [2 r.], 18, 21, *Ez* 10 arg; *RejZwierz* 41; Y ktoż nas nákarimi mięśá? *BibRadz Num* 11/4, *Num* 11/13 [2 r.], 18 [2 r.], 21, *Iudic* 6/19, 21 (12); *BielKron* 39v, 40 [3 r.], 46 [2 r.], 60v, 97v (14); Carnarius, Który fie w mięsie kocha *Mącz* 39a, 67c; Aczkolwiek teraz Lekárze niethák mięśá zápowiedáią iáko zbytku. *SienLek* 5v, 6, 7v, 62, 154, 163 (11); *RejAp* 28; *BialKat* 313v; *RejZwierc* B4, 260v; *WujJud* 196, 197, 198v; *BudBib Lev* 6/27[20], *Ps* 77/20, *Ez* 4/4; Boday zdrowi y żábki iedli kiedy im zdrowe/ á mięśa niemáłz. *SkarJedn* 238; *Oczko* 10; *KochPs* 115, 116; Powietrze tełz ozdobił/ rozmáitemi ptaki/ z pierzym pięknym/ z fárbámi/ głóly/ y śpiewánim roznym/ ku ochłodzi ludzkiej: dáiąc im mięśa fmaczne y dziwne roznemi fmakámi ku potrzebie y żywności człeká. *SkarŻyw* 259, 328, 411 [2 r.], 484 [2 r.]; *StryjKron* 175; *KochFr* 22; *WerGość* 216; ſkorofmi potzeli tzinic z Flakow mieśo/ á za naprzednieifza ie potrawe vdawac/ ftracilifmi fmak y pozitek oitziznie mieley *PaprUp* E3v; *GostGosp* 142; *LatHar* 251; *WujNT* 64; *PowodPr* 38; *SkarKaz* 81a, 314b.

W połączeniu z określeniem zwierzęcia, człowieka [w tym z wyrazem pełnoznacznym: *ai* (117), czego (23); z zaimkiem: czego (43), *pron poss* (4), z czego (4), w czym (4); mięso + określenie (128), określenie + mięso (67)] (195); *BierEz* P4, S; *Murm* 161 [2 r.]; *Mymer*¹ 40v; *BartBydg* 12; *ZapWar* 1532 nr 2416; Thakże y farnie/ zaięcze/ y infzich leśnych zwierzątek mięśo ieltł kruwczeyłze y czirpnieyłze *FalZioł* I 95d, I 34b, 42c, 95d, 144a 23 (83); *GlabGad* D2v, E6, G3, G5, H4, I, K6v; *MiechGlab* 22; *WróbŻołt* 49/12; *LibMal* 1545/98v, 1546/117v, 118 [2 r.], 121 [2 r.], 1547/132v; Izalż ia kyedy będę yadł ty myśá wołowe/ Abo izali będę pił brzydkiye krwy kozłowe *LubPs* N3; *Leop* 1.Reg 25/11, *Ps* 49/12, *Zach* 11/16; *BibRadz Lev* 26/29, *Num* 18/18, *Ps* 49/13; Kámables/ ci ludzkie mięśo iedzą. *BielKron* 8v, 25, 36v, 37v, 44v, 139 (17); *GrzegRóżn* E; *caro arietina*, Báránie/ albo/ Skopowe mięśo. *Mącz* 16a, 26c, 27c, 30b, 184c, 189c (17); ábowiem ma wieprzowe mięśo y wonią y fmakiem nieiáką włafność ku ciáłu człowieczemu *SienLek* 6, 6, 6v [2 r.], 7, 7v, 8 [2 r.] (23); *HistRzym* 71; *BielSpr* 54; Mięśá z nich [De carne eorum] ieść nie będziecie *BudBib Lev* 11/8, *Lev* 11/11, *Num* 18/18; *CzechRozm* 261v [3 r.]; *KochPs* 75; *SkarŻyw* 571; Dozwolił tełz Pan Bog Noemu/ y iego Potomkom mięślá żwierzęcego/ albo bydłęcego/ y infzich potraw vżywáć/ ktorzy przed Potopem ludzie nieználi/ áni vżywáli *StryjKron* 6, 160; *BielSen* 7; *GórnRozm* Nv; Porcinarius – Szwinie mieśo

przedawaracy [!]. *Calep* 823a; *LatHar* +8, 194, 386; *WujNT* 30, 286, 322, *Apoc* 29/21; *SarnStat* 378; *SkarKaz* 157b.

W połączeniu z nazwą części ciała [w tym: z czego (3), od czego (1)] (3): iedz iey [ryby] mięso zgrzbieta od głowy pierwzse zwono, wtore y trzecie/ á z brzucha nie iedz mięśa *FalZioł* IV 45c; *BielKron* 63v; *Offa penita* Mięśá sztuká od ogoná/ álbo z posłedniey czwiercy. *Mącz* 260d.

W połączeniach szeregowych (49): *Murm* 160; *FalZioł* V 82, 94v; *GlabGad* I7v, L4; *SeklWyzn* f2; *HistAl* K3; Dawa nam Bog dofyć z niebá/ Trunkow mięśa ryb y chlebá *BielKom* E7v; *KrowObr* 80v, 97, 98 [2 r.], 196; *RejWiz* 156v; *Leop Lev* 8/17, 1. *Reg* 25/11; Támże przed nim krowá oná ma być ípaloná ípołu z íkorą/ z mięsem/ ze krwią y z gnoiem iey. *BibRadz Num* 19/5; *BielKron* 37v, 38v, 272v, 279v, 318; *Mącz* 55a, 202b, 260c, 364d; *SienLek* 4, 9v; *BielSat* D3v; *KuczbKat* 405; *RejZwierc* 59, 111 marg, Bbb3; *BielSpr* 53v, 54v; Y my nie przeto pościmy/ żeby mięśo/ iáycá/ młeczno niedobre było *WujJud* 197, 190v, 198; *ModrzBaz* 33, 33v; *SkarŻyw* 259; *ReszList* 167; *BielRozm* 29; *GórnRozm* Nv; *WujNT* 151, 744; *SarnStat* 378; *KmitaSpit* A2v; *CiekPotr* 37.

W przeciwstawieniach: »mięso ... skora« (2): *Gonią* Lifa nie dla mięśa ale dla íkory *FalZioł* IV 14a; *RejWiz* 59.

[Ze względu na postne (lub jarskie) i mięsne pożywienie] »mięso ... ryby (2), chleb, grzanka, krupy, owoce, ziołka« (7): *BielKom* C; *RejWiz* 105; ia krup nierad iadam/ wolę mięśo. *OrzList* b2; Y zmyliłem łobie Połth nigdy nie iadác mięśá/ tylko trochę owocow *BielKron* 459; Mięśa po przyiętym zákonie nigdy nieiadł/ iedno ryby *SkarŻyw* 309; Owca ie źiołká/ wilk fię w mięśie kocha. *CzechEp* 37; *SkarKaz* 121a.

W porównaniu (1): ták bes Kápłaná ludzie fą nie fmáczeni/ iáko mięśo bes foli *OrzRozm* E.

W charakterystycznych połączeniach: mięso baranie (11), brzydkie (brzydliwe) (2), bydłce (bydłcia) (8), bykowe (4), cielęc(i)e (cielcowe) (5), ciepłe (2), cierpnące (cirpne) (3), człowiecze (3), czerwone, dawione, (nie)dobre (20), elefanta, gęsie, z grzbieta, grzywacza (grzywaczowe) (2), jadowite, jaszczorcze, jelenie (4), jeżowe (2), kapłonie (2), kiernozie (2), kogucie, kokosze (2), końskie (2), kotowe, kozie (4), kozłowe (koźle) (5), krolikowe, kruchkie (7), kuropatw(ie) (2), kurze, lekkie (2), lelkowe, ludzkie (5), lwowe (2), martwe, mięszce (3), miękkie (4), młode, niedźwiedzie, niestrawne, ofiarowane, od ogona, owcze (3), przepiorcze, psa (2), ptasze, rakowe, ryby, sarnie (2), skopowe (skopu) (8), skowronkowe, słodkie (3), smaczne (3), smoka, spalone, srocząt, stare (4), subtelne (3), suche (4), świnie (10), (nie)twarde (5), wielbłądowe, wieprzowe (wieprza) (21), wilcze (2), wilkie (wilgotne) (2), wołow(e) (25), wrobla, zajęcze (6), (nie)zdrowe (3), zimne (2), złe, zwierząt (zwierzęce) (5), żaby, żorawie; mięso nasycza, tuczy (2), we (3); chować mięśo, krajać, kupić (kupować) (4), maczać (wymoczyć) (2), ofiarować, płokać, pokraść, polewać, porwać, (o)przedawać (sprzedawający) (3), przyprawić, skwarzyć, spalić (2), trawić (2), żwać; chcieć mięśa, (po)dać (dawać) (13), nakarmić (2), narqbać, przykładać (przyłożyć) (2), (po)żqdać (2); przekupień mięśa; mięsem nasyczony (2), okładać, opatrować; pożywać z mięsem, (u)warzyć ((u)warzony) (7); w mięśie się kochać (3), (u)warzyć ((u)warzony) (8).

Przysłowia: Lepyeyći ieść fuchy chleb/ w dobrej przełpyeczności/ Niźli w domu fwarliwym/ mięśo w obfitości. *BielKom* C.

á poday mu [sokołowi] mięśá/ Vźrzyfz żeć on o grzankę niedba nie ni kęśá. *RejWiz* 105.

y chłubią fie z mięślá/ áno y polewki nie widzieli. *GórnDworz* Aa3v.

Tráfiło mięśło ná ząb. *CiekPotr* 69.

Fraza: »mięso zaśmierdnie się (*a. przyśmierdza*); zasmrodzić, zagnoić mięso; śmierdzące (*a. przyśmierdzające*), zagniłe (*a. przygniłe, a. nagniłe*) mięso; zaśmierdzenie (*a. przysmrodzenie*), czuchnienie, zagnicie mięsa« [*w tym: zagnoić a zasmrodzić itp. (4)*] = *caro pustidiuscula est; putida a. rancida caro; carniū caries* *Mącz* [szyk 8:1] (2;1:1;2:3;2:1:1): *FalZioł* V 64; *GlabGad* H4 [3 r.]; *Putida caro, Smierdzące mięśło. Mącz* 333c, 38d, 39a, 333c, 345d.

Zwroty: »mięso jeść (*a. (z)jadać, a. zjeść, a. przejeść*), żrzyć (*a. pożyrać*); mięsa poży(wa)ć (*a. używać*), najeść się, skusić (*a. ukuszać*); mięsem żyć, żyw (być), karmić się; (nie)jedzenie, pożywanie mięsa« = *carnes (a. carnem) comedere* *Miech, Vulg, PolAnt; manducare carnes (a. carnem) Vulg, PolAnt; devorare carnem PolAnt* [szyk zmienny] (129:5;9:3:2;3:2:1;3:2): *BierEz* M4, P4, R3 [3 r.], S; *Murm* 81; Tedy ktemu możelz przyłóżyć ziała ízczyru/ rozynkow drobnych á tho ípołem warzyć w mięśie á pożywać tego ziała y mięślá. *FalZioł* I 123c, I 144a, IV 10c, 25c, 26a, 27a (14); *GlabGad* G3; *MiechGlab* 22; *WróbŻołt* 49/12; *RejRozpr* G3; *KromRozm I* D2, Ov; *MurzNT* 111; *KromRozm II* e2; *LubPs* N3; *KrowObr* 61v, 97v, 133, 137, 239v; *Leop Lev* 19/26, *Num* 11/4, 18 [2 r.], *Ps* 49/12, *Zach* 11/16, *1.Cor* 8/13; *RejFig* Cc2v; *BibRadz Gen* 9/4, I 5c marg [2 r.], *Lev* 26/29, *Num* 11/18, *Ps* 49/12 (9); bo ná ten čás ludziey mięślá nie iadáli *BielKron* 3v, 5v, 8v, 25, 36v [2 r.], 44v (23); *Lestrygonēs, populi in extremo Italiae, Nie dálekó od miáłta, Eormiae* którzy mięśiem człowieczym żyli. *Mącz* 189e; *Carne abstinere, Nie yeść mięślá. Mącz* 446d, 210d; *SienLek* 4, 5v [3 r.], 40, 41v, 58v (13); *GórnDworz* T, T3v; *HistLan* E4; *RejZwierc* 104v, 160, 235; *BielSpr* 54; y błogośláwił im/ ktorzy Trádycyą Oycá íwego około niepijánia winá/ y nie iedzenia mięślá záchowywáli. *WujJud* 43, 190, 192v, 195, 196, 196v [2 r.], 198 [2 r.]; *BudBib Ex* 12/8, *Lev* 11/8, 11, *Deut* 12/15, 20 [3 r.] (12); *CzechRozm* 73; *SkarJedn* 233, 237; *KochPs* 75; *SkarŻyw* 142, 160 [3 r.], [237], 251, 271 [4 r.] (21); *StryjKron* 6; *ReszList* 165; *WerGość* 253; *GórnRozm* N4; *ActReg* 142; *LatHar* +8, 386 marg; *WujNT Rom* 14/21, *1.Cor* 8/13, s. 728; *PowodPr* 74; *SkarKaz* 121a, 314b [3 r.].

»wstrzyma(wa)ć się, powciągać się, wstrzymywanie (*a. strzymanie*) (się) od mięśa« [szyk zmienny] (4:1:3): *KromRozm II* x3v; Połt w kościele zwyczáyny nie ínzego nie íeft/ íedno [...] pewnych dni od mięślá fie wítrzymawáiąc/ raz tylko przez dzień [...] ciáłu pośilenie dáwać. *WujJud* 189v, 190v, 196v; *LatHar* 125; *WujNT* 80, 595, 744.

Wyrażenia: »kość z mięśiem« (1): kazał przywieść przed obliczność wízyłtkich/ dwu pfu/ á rzucić kość miedzy nie z mięśiem *BielSpr* 39v.

»mięso pieczone (*a. upieczone*), pieczyste; mięso piec« = *tosta caro Mącz; assa caro; assare carnem PolAnt* [szyk 12:5] (12:1;4): Mieśo też íe^{go} pieczone/ pomaga bolenin wńetrza *FalZioł* IV 11d, IV 12b, 29d, 41b, V 64a; *GlabGad* H2v [2 r.], H3 [2 r.]; *Mącz* 459d; *SienLek* 13, 41v, 42, 101v; *BudBib Ex* 12/8, *Is* 44/19; *StryjKron* 160.

»polewka, jucha z mięśa; polewka mięśa« = *rosól* [szyk 4:1] (2:1;2): *FalZioł* I 52d, IV 3b, 4c, V 19b; A zwálzcza od polewki mięślá wołowego, albo też kapłuniego [*tuk*] barzo fie mnoży. *GlabGad* D2v.

»połec, strona, szołdra mięśa« = *succidia Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz, Calep* [szyk 16:1] (8:8:1): *Tarmus vermis lardi. eyn made Robak wpołcyu myślá álbo włónynach. Murm* 103, 160;

*Mymer*¹ 41v; *ZapWar* 1528 nr 2468, 1545 nr 2630; *BartBydż* 153; *Thełch thamo wkrakowłkyey stronye polłtrony myąłła wyepzowego vkradł LibMal 1545\98v, 1545/105, 1546/117v, 118 [2 r.], 121, 1547/132v; Mącz* 426d [2 r.]; *Calep* 1024a. Cf »połec mięsa solona«.

»smażone (a. wysmażone) mięso; mięso smażyć« = *caro frixa Murm* (4;1): *Murm* 160; Smażone mięło barzo iełt nie zdrowe *GlabGad* H3, H3; *StryjKron* 160; *Calep* 268a.

»mięso solone, słone; połec, sztuka mięsa solona(-y); mięso (po)solić« [w tym: *słone mięso solić* (1)] = *lar(i)dum; succidia; aspergere salem carnibus Mącz* [szyk 7:2] (4;1;1:1;3): *ZapWar* 1532 nr 2416; Mięła zagnięgo/ albo łolonego w fałach: nie pożyway. *FalZioł* V 64a; *Mącz* 30b, 184c, 404a, 426d; *SienLek* 152; *Oczko* 26v; Słone mięła o ś. Marćinie folić vmieiętny ma. *GostGosp* 68.

»surowe mięso« [szyk 4:2] (6): *Murm* 81; Mięło też końskie y inżyeh bydląth iedzą napoły łurowe [*carnes ... semicrudas*] *MiechGlab* 22; *BibRadz* I 5d marg; *Visceror, Rozdawam/ łurowe mięło miedzi lud. Mącz* 499c, 499c; *SienLek* 4.

»sztu(cz)ka, kęs, kawalec mięsa« = *offa Murm, Mącz, Calep; offella Mącz, Calep; caruncula Calep* [szyk 20:4] (20:3:1): *BierEz* K3; *Murm* 160; *FalZioł* I 24c; *LibMal* 1546/117v, 121 [2 r.]; *RejWiz* 72v; *RejZwierz* 126 [2 r.]; połožył przeń krolewką łztukę mięła/ to iełt/ s práwey części Bárána przedniey. *BielKron* 63v; *Mącz* 260c, d [2 r.]; *Prot* B2; *SienLek* 152v; *HistLan* E4; *RejZwierz* 104v [2 r.]; *WerGość* 242; *Calep* 167a, [725]b [3 r.]. Cf »sztuka mięsa solona«.

»mięso świeże« [szyk 6:2] (8): Też gdi ią wwarzyłz z mięsem fwieżem, iełt dobra ku iedzeniu *FalZioł* I 74a, I 90c, 123c, V 46v; Y owłzem mięło fwieże wieprzowe takowym na lepże bowiem ono richley fie łtrawi *GlabGad* K6v; *SienLek* 132; *WerGość* 242; *KlonFlis* Cv.

»tłuste mięso; tłustość od mięsa« = *abdomen, liquamen a. pinguedo carnis Murm, BartBydż* [szyk 5:1] (4;2): *Abdomen pinguedo carnis Feište vom fleiřch Tłustoć od myęła Murm* 60; *BartBydż* 2b; *FalZioł* I 34b, 119d; *GlabGad* E7v; *SkarŻyw* 571.

»(u)warzone, warzyste mięso; mięso (u)warzyć (a. rozwarzyć); mięsa nawarzyć« = *caro elixa Murm, Mymer*¹, *Mącz; caro frixa Mymer*¹; *coquere carnes Vulg* [szyk 15:11] (14;1;9;2): *Murm* 160; *Mymer*¹ 40 [2 r.]; *FalZioł* IV 5b, c, 25c, 29d, 31a (8); *GlabGad* H2v, H3 [3 r.]; *Leop Lev* 8/31; Nie warz koźlego mięła w mleku mátki iego *BielKron* 36v, 37v, 445v; *Mącz* 196b; potráwy nieprzypráwne máią być/ mięło wárzone álbo pieczone *SienLek* 13, 42, 56, 89, 192; *StryjKron* 160.

»mięso wędzone« = *infumata caro Mącz* [szyk 3:2] (5): *FalZioł* V 46v; *GlabGad* G3; *Widzieliřmy tám wiele mięła człowieczego wędzonego wiřząc BielKron* 445; *Mącz* 139b; *KmitaSpit* A2v.

»mięso (drobno) (z)siekane, drobne, drapane, utłuczone; mięso stłuc; mięsa siekanie« [w tym: *drapane albo utłuczone itp.* (2)] [szyk 6:2] (2:2:2:1;2;1): *FalZioł* IV 30, 32b; *GlabGad* H3v [2 r.]; *Pulpamentum, Lákoć/ łákotna potráwá/ á zwłáłzczá zdrápánego/ álbo z vtłuczonego mięła/ yákoby káľzá vczyniona. Mącz* 331a, 467c; *BielSpr* 53; Iuřz dziř nie máľz zábaw/ wołania/ mięła siekania/ kuchárzow biełania *SkarŻyw* 92.

»żylaste mięso« (1): *Pypec álbo Flegmę ty rzeczy mnożą/ žylaste mięło/ iáko nogi žwierzęce SienLek* 9v.

Szeregi: »mięso, (i, albo, a, ani) chleb« = *caro et panis Vulg, PolAnt* [szyk 10:7] (17): *FalZioł* I 144a, V 81; *GlabGad* K6v; *Leop Lev* 8/32; *BibRadz Iudic* 6/20; Lepiey byřmy byli pomárli w Egipcie/

gdzyefmy mieli chlebá y mięłá dofyć. *BielKron* 31, 50 [2 r.], 84, 349v, 444v; *Mącz* 260d; *RejPos* 81v; *BudBib Ex* 29/34, 3. *Reg* 17/6 [2 r.]; *HistHel* Bv. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 14 r.; *w przeciwstawieniu* 1 r.; *w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego* 18 r.].

»mieso albo ciało« (1): Ktofełmy pothym vpomináli áby tákiego okrucieńftwá przełtháli/ á fwego mięłá álbo ciála nie żarli *BielKron* 445. [*Ponadto w połączeniach niewspółrzędnych* 3 r.].

»krew i mięso; mięso ze krwią« [szyk 4:1] (1;4): vltawę onę Apoftołką o ftrzymányu odekrwy y myełá czártom ofyárowánego łnifłczył *KromRozm II* x3v; Nie będziecie ieść mięłá ze krwią [*Non comeditis cum sanguine*] *Leop Lev* 19/26; *BibRadz I* 5c marg; *BielKron* 5v, 465. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.; *w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego* 10 r.].

»mięso a(1)bo (i) mleczno; mięso i z nabiałem« (4;1): *MurzNT* 13v, 111; *KrowObr* 61v; *WujJud* 196; Y my nie wielką rzecz czynim/ iż mięłá y mleczná nie iemy/ mamy ryby y ine potráwy. *SkarKaz* 121a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 4 r.; *w różnych członach zdania złożonego* 1 r.].

»mięso i ptastwo (a. ptaki)« (2): Mięłá y ptáftwá dał im wielką moc Pan Bog. *SkarŻyw* 484 marg; *StryjKron* 160.

»mięso, (i, a(1)bo) ryby (a. ryba); mięso z rybami« [szyk 8:2] (9;1): *FalZioł I* 50d, III 38d, IV 42b; Nic ná tym yełli kto w pyątek álbo w nyedzyelę połci/ álbo połcye iż myełó álbo ryby ye *KromRozm I* Ov; *SienLek* 5v, 40; *SkarŻyw* 311, 483 [2 r.]; *Calep* 938b. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 12 r.; *w przeciwstawieniach* 2 r.; *w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego* 6 r.].

»mięso i skora« (1): mięłó y fkorę przed namioty wyniożł y łpalił. *BielKron* 38. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 6 r.; *w przeciwstawieniach* 2 r.; *w różnych członach zdania złożonego* 2 r.].

W przem (25) : *Leop Ez* 11/3, 7; O ách nieftotyłz y namci ty gárnce mięłá łmákuią tego mizernego Egiptu omyłnego łwiátá tego. *RejAp* 28, 28.

mięso czyje [w tym: *G sb i pron* (16), *pron poss* (3)] (19): *RejAp* 145v; Y nákarmię łupieźce twoie mięłá ich/ á iako mołzczu krwie łwey opiją łię *BudBib Is* 49/26. Cf *Zwoty*.

W przeciwstawieniach: »pierce, skora ... mięso« (2): Gdy mu łie więc łotrowie z dáleká kłániáią/ Ktorzy więcey o pierze niż o mięłó dbáią. *RejWiz* 48; *RejZwierz* 43.

Zwoty: »mięso jeść (a. zjeść), (po)żrzeć; najieść się, pojeść mięsa; mięso požarte jest« [zawsze: czyje] = *carnes manducare Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (6;3;4;1;1): *Leop Apoc* 17/16; *RejAp* 146v [2 r.], 162v [4 r.], Ee2; *BudNT Apoc* 17/16; ktorzy potym Rzym łobie/ z iego nád łobą zwierzchnośćią ták zbrzydźili/ że teź przeciw niemu powłtáli/ mięłó iego iedli/ to łeft máiętności złupili á łámo ogniem łpaliłi. *CzechEp* 375, 375, 378, 379 [2 r.]; *NiemObr* 164.

»jeść mięso sw(oj)e« = *działać na własną zgubę* (2): Szalony zciłka ręce łwoie/ á łe mięłó łwe [*comedit carnes suas*] *Leop Eccle* 4/5; *BielKron* 80.

c. *Trup, padlina* (2) : Sarcophagus, Latine *carnem comedens*, Mięłó yedzący. *Mącz* 368c.

mięso czyje (1): *Morticina caro*, Zdechłina/ zdechłych zwierząt mięłó *Mącz* 232c.

2. *Ciało ludzkie w odróżnieniu od duszy, grzeszny pierwiastek w człowieku w odróżnieniu od łaski* (2) :

Szeregi: »ciało albo mieso« (1): Przekłety yełt/kto w człowycze duffa/ á nádzyeyę łwoyę w cyele álbo myeły pokłáda. *KromRozm II* q4.

»mięso i krew« (1): Piłfe Páweł śwyęty do Korynthczykow: Myęfo y krew kroleftwá bożego otrzymác nye może *KromRozm II* r4.

3. [*Miąższ owoców [czego]*]: Drudzy zaśię też dławią iągode/ z ktorey gdy wytryśnie źiarnko/ łámo mięfem iągody nie obrofle ale czyfte/ iuż się godzą iągody zbierać/ ále gdy się iefzczę mięfo iągodne źiarnká nie puści ieft to znak nie dozrzały iągody. *Cresc 1571 335 (Linde).*]

[Cf MIASTO *Mącz* 202a.]

Synonimy: 1. *ciało*, *zest.*: »dziwe mięso«: »martwe ciało«; *c. ścierw*, *trup*, *zdechlina*; 2. *ciało*.

Cf **[MIESIWOŚĆ]**, **MIĘSOPUST**, **[MIĘSOPUSTNIK]**, **MIĘSOPUSTNY**, **MIĘSOPUSTOWAĆ**, **MIĘSOPUSTOWANIE**, **MIĘSOPUŚCIĆ**, **MIĘSSOJAD**

RS